

**De jacht op het verzet.
Het meedogenloze optreden
van Sicherheitsdienst en
Nederlandse politie tijdens
de Tweede Wereldoorlog
Ad van Liempt (red.)**

Uitgeverij Balans, Amsterdam 2013,
396 blz., € 19,95

Het is dinsdag 13 mei 1941. Na de voetbaltraining besluit een aantal jongens om nog even bij de haven van Maassluis naar de boten te gaan kijken. Er liggen acht schepen van de Duitse *Kriegsmarine* aangemeerd langs de kade. Na een fluitsignaal van de officier worden elke dag tegen zonsondergang de scheepsvlaggen gestreken. Dan besluit een jongen voor de grap op zijn vingers te fluiten. De Duitse bemanning denkt dat dit het of-

ficiële fluitsignaal is en strijkt de vlaggen. Al snel wordt duidelijk dat het anders zit, waarna een gedeelte van hen de wal op stormt. Alle dertien jongens worden opgepakt. Ze belanden voor twee maanden in een politiecel waarna ze op transport gesteld worden naar concentratiekamp Sachsenhausen. Vier jongens overleven het niet. Bovenstaand voorbeeld geeft aan hoe de bezetter kon reageren op zaken die zij als verzet zagen. Het boek geeft een goed beeld van de manier waarop het verzet in Nederland werd onderdrukt door de Sicherheitsdienst, speciale politie-eenheden en organisaties als de Landwacht. Vanaf april 1943 werd het optreden van de bezettingsmacht steeds wreder. Halverwege 1944 was er zelfs geen juridisch

proces meer nodig voor het straffen van verzetsstrijders. De geweldspiraal werd nog groter toen na de bevrijding van België en het zuiden van Nederland veel fanatieke nazi's naar het noorden verhuisden om hun gewelddadige praktijken daar voort te zetten. De onderzoekers hebben vele strafdossiers van Duitse en Nederlandse oorlogsmisdadigers bestudeerd. De informatie die zij aantreffen is zo veel mogelijk thematisch gerangschikt. Zo wordt er bijvoorbeeld een hoofdstuk besteed aan het harde optreden van een aantal hoge SD'ers in hun regio. Robert Lehnhoff, werkzaam in de regio Groningen, liet eens een man oppakken en doodschieten, omdat deze een onderduiker in huis had. Van tevoren had Lehnhoff nog wel even de sleutel van de kluis geëist zodat hij de daar aanwezige postzegels aan zijn eigen verzameling toe kon voegen. Alles is helder opgeschreven, afgezien van één punt. In het hoofdstuk over executies lijkt het alsof de auteur eerst zegt dat er na de moord op een Duitser of NSB'er tien Nederlanders moeten worden doodgeschoten als vergelding, terwijl er later over drie Nederlanders wordt gesproken. De meest opmerkelijke conclusie gaat over de rol van drank tijdens de operaties. Er blijkt stevast sprake te zijn van overmatig alcoholgebruik. Drank werd van tevoren genuttigd om zich moed in te drinken, na afloop werden de glazen weer vol geschonken om het succes te vieren of om het voorval zo snel mogelijk te vergeten. Volgens de auteur is er tot dusver vrijwel niets gepubliceerd over de rol van alcohol in de Tweede Wereldoorlog. Verder onderzoek op dit punt is dus gewenst. Maar voor diegene die meer wil weten over de jacht op het verzet is dit boek zeker de moeite waard.

Lisa Oskamp

AD VAN LIEMPT (RED.)

DE JACHT OP HET VERZET

Het meedogenloze optreden van
Sicherheitsdienst en Nederlandse politie
tijdens de Tweede Wereldoorlog

Balans